

Siðanefnd Blaðamannafélags Íslands

Mál nr. 1/2013-2014

Kærandi: X

Kærði: Fréttablaðið

Málsmeðferð

Með bréfi dags. 17.6. 2013 var óskað álits Siðanefndar BÍ á fréttáflutningi Fréttablaðsins hinn 5. júní 2013 og viðbrögðum í kjölfar hans. Málið var sent til nefndarmanna í siðanefnd 1. júlí 2013 og vegna sumarleyfa margra nefndarmanna var farið yfir málið í tölvupóstssamskiptum milli nefndarmanna hinn 2. júlí. Þar sem upphaflega bréfið var sent af milligöngumanni en með vitund og vilja þess sem taldi á sér brotið, þótti aðild bréfitara að málinu ekki nægilega ljós. Var honum send í tölvupósti hinn 6. júlí ábending um að umboð hans fyrir hönd kæranda þyrfti að vera ótvíræðara. Barst siðanefnd slíkt umboð frá kæranda í tölvupósti úr netfangi kæranda hinn 29. júlí 2013 í samræmi við ábendingar siðanefndar. Siðanefnd fór á ný yfir málið og var ákveðið að óska eftir sjónarmiðum hinna kærðu. Svar barst frá lögmanni ritstjórnar Fréttablaðsins 15. ágúst 2013 og reyndist aðalkrafa hans vera frávísun málsins vegna þess að aðild bréfitara upphaflega bréfsins væri ófullnægjandi og því væru ekki skilyrði til að taka málið til efnislegrar umfjöllunar hjá siðanefndinni. Kom þá í ljós að umboð kæranda sjálfs til hins upphaflega bréfitara hafði misfarist í tölvupósti þeim þar sem siðanefnd leitaði umsagnar hins kærða. Var umboðið sent lögmanni Fréttablaðsins hinn 19. ágúst 2013 og veittur viðbótarfrestur til að fara yfir málið. Svar barst frá lögmanni blaðsins síðan 21. ágúst 2013 eins og rakið verður seinna. Siðanefnd kom síðan saman 27. ágúst 2013 til að fara yfir málið og kveða upp úrskurð. Einn nefndarmanna, Friðrik Þór Guðmundsson, var fjarverandi í sumarleyfi og tók varamaður, Jóhannes Tómasson, sæti hans.

Málavextir

Kærandi X óskaði eftir áliti Siðanefndar BÍ á fréttáflutningi Fréttablaðsins 5. júní 2013 og viðbrögðum í kjölfar hans. Á bls. 6 þann dag hafi birst grein undir fyrirsögninni „Dæmdur fyrir stórfellt fíkniefnasmygl“ þar sem fjallað er um þungan dóm sem Íslendingur hlaut nýlega í Danmörku fyrir fíkniefnasmygl. Í lok greinarinnar kom eftirfarandi fram: „Alls voru fimm manns ákærðir fyrir að hafa tekið þátt í smyglinu, þar á meðal faðir hans.“ Þessi fullyrðing, að faðir hins dæmda hafi tekið þátt og verið ákærður í umræddu máli sé með öllu alröng. Hann hafi ekki svo mikið sem setið yfirheyrslu sem vitni í umræddu máli, hvað þá verið ákærður sjálfur. Gefi auga leið að þessi rangfærsla hafi valdið kæranda miklum erfiðleikum, óþægindum, og ærumeiðingu.

Fram kemur að kærandi hafi haft samband við fréttamanninn sem skrifar fréttina sem hafi séð lítið athugavert við fréttina en sagt að þar hafi átt við mál sem var dómtekið árið 2002 þar sem kærandi var ákærður en svo sýknaður. Ómögulegt sé að lesa það út frá fréttinni auk þess sem erfitt er að sjá tilganginn með því að rifja það mál upp, tengja það við þetta nýja mál og tilgreina í leiðinni föður hins dæmda sem, eins og áður sagði, hafi ekki tengst þessu nýja máli á nokkurn hátt. Haft hafi verið samband við annan ritstjóra Fréttablaðsins, Ólaf Þ. Stephensen, og honum greint frá málinu. Hann hafi heitið afsökunarbeiðni og leiðréttingu í blaðinu strax daginn eftir. Það stóðst ekki og var því aftur haft samband við ritstjóran sem aftur hét afsökunarbeiðni og leiðréttingu í blaðinu næsta dag. Við það hafi ekki verið staðið heldur birt „Árétting“ um að faðirinn hefði verið sýknaður en ekkert gert til að leiðrétta rangfærslu þá sem birtist í blaðinu þann 5. júní né heldur borin fram afsökunarbeiðni.

Af hálfu lögmanns Fréttablaðsins eru gerðar þær kröfur að í fyrsta lagi verði málinu vísað frá siðanefndinni og til vara að komist verði að þeirri niðurstöðu að ekki hafi verið brotið gegn

siðareglum BÍ. Krafa um frávísun málsins frá siðanefndinni er byggð á því að kærandi hafi ekki verið andlag umfjöllunar í Fréttablaðinu 5. júní, þ.e. að milliliðurinn og bréfrítarinn í upphafi hafi ekki átt aðild að málinu eins og áður er nefnt og vísað til 6. gr. siðareglna BÍ. Samkvæmt 6. gr. siðareglanna þurfi kærandi að vera andlag umfjöllunar eða eiga hagsmuna að gæta að öðru leyti. Kærandi í þessu máli sé milliliður, sem segist leggja kærana fram í einhvers konar umboði föður sakbornings án þess að rekja tengsl sín við hann að öðru leyti eða framvísa umboði til að koma fram fyrir hans hönd. Þess vegna bresti skilyrði til að taka málið til efnislegrar umfjöllunar hjá siðanefndinni.

Þá sé í meintri kæru ekki vikið að því með neinum hætti hvaða ákvæði siðareglanna eigi að hafa verið brotin við umfjöllunina og kæran því vanreifuð hvað það varðar. Ritstjórn Fréttablaðsins eigi því erfitt um vik með að verjast gegn því hvaða ákvæði siðareglanna brot hafi verið framið.

Í öðru lagi er krafist að ekki teljist hafa verið um brot að ræða. Kemur fram að við umbrot Fréttablaðsins frá 5. júní sl. hafi þau mistök orðið að síðasta málsgrein fréttarinnar, sem kvartað er yfir, hafi átt að vera niðurlag hliðarefnis sem bar fyrirsögnina „Umsvifamikill smyglari“. Að fenginni ábendingu um fréttina hafi árétting birst í Fréttablaðinu 7. júní sem sé rétt. Faðir hins dæmda hafi verið ákærður í málinu frá 2002, en sýknaður af sakargiftum. Þá hafi milliliðurinn, upphaflegi bréfrítarinn, ekki látið þess getið í samtali sínu við ritstjóra Fréttablaðsins, sem vitnað sé til í kærinni, að faðirinn hefði verið ákærður í málinu sem sonurinn var dæmdur fyrir árið 2002. Að því leyti hafi símtalið falið í sér villandi framsetningu á staðreyndum málsins.

Með áréttingunni, sem birtist á bls. 4 í Fréttablaðinu 7. júní sl. hafi réttum staðreyndum málsins verið komið á framfæri. Bresti því skilyrði til að úrskurða áfall á hendur Fréttablaðinu vegna fréttarinnar, þar sem leiðréttingu hafi verið komið á framfæri, eftir að athugasemd kom fram. Þá er því alfarið hafnað að það hafi falið í sér brot á siðareglum BÍ að rifja upp mál frá árinu 2002, sem tengdist sama einstaklingi og var í haldi lögreglu í Danmörku vegna gruns um stórfellt fíkniefnasmygl. Segir síðan að telji siðanefndin, þvert á reglur 6. gr., að málið sé tækt til efnisumfjöllunar, þá er gerð sú krafa að komist að verði að þeirri niðurstöðu að ekki hafi verið brotið gegn ákvæðum siðareglna BÍ.

Í síðara bréfi lögmans Fréttablaðsins þar sem brugðist var við því umboði sem misfarist hafði þegar kæran var upphaflega send til umsagnar, segir að tilgreint umboð sé hvorki gilt að formi né efni. Það sé ekki undirritað, ekki vottað og það gert eftir að kæra hafi verið lögð fram. Meint umboð veki einnig athygli fyrir þær sakir að það feli ekki í sér umboð til að leggja fram kærana, heldur til að vera tengiliður við nefndina.

Þá er bent á að skv. 6. gr. siðareglanna skuli kæra berast siðanefnd innan tveggja mánaða frá birtingu umfjöllunar, sem kærð er. Sá frestur hafi runnið út 5. ágúst sl., enda 6. gr. miðuð við að kæra komi fram í lögsmætu horfi, sem eigi ekki við í þessu máli. Málinu beri því þegar og af þeirri ástæðu að vísa frá nefndinni.

Umfjöllun

Þegar við fyrstu yfirferð siðanefndar við upphaflegu bréfi til nefndarinnar þótti ljóst að bréfrítari ætti ekki fullnægjandi aðild að málinu, samanber 6. grein siðareglanna, enda þótt fram kæmi að bréfið væri sent með vitund og samþykki föður hins dæmda. Var því ákveðið að benda bréfrítara á að hann þyrfti ótvíræðara umboð frá þeim sem taldi brotið á sér. Þegar það hafði borist með þeim hætti sem siðanefnd taldi fullnægjandi var ákveðið í ljósi málsatvika að taka málið fyrir efnislega. Aðalkröfu hins kærða um frávísun var hafnað, svo og því að tímafrestir væru liðnir ásamt þeirri fullyrðingu lögmans kærða að kæran væri vanreifuð vegna þess að ekki væri tiltekið hvaða ákvæði

siðareglna hefði verið brotin við umfjöllunina.

Það er ekki í anda siðareglna blaðamanna að krefjast verði þess af öllum almenningi að kosta beri til lögfræðipjónustu til að setja fram kærur á þann hátt að ströngustu formskilyrða sé gætt enda hefur iðulega komið til kasta siðanefndar að greina hvaða ákvæði komi til álita í einstökum kærumálum sem svo háttar til um. Í umræddu tilfelli fer ekki á milli mála að þar á við 3. grein siðareglanna þar sem segir: „Blaðamaður vandar upplýsingaöflun sína, úrvinnslu og framsetningu svo sem kostur er og sýnir fyllstu tillitssemi í vandasömum málum. Hann forðast allt, sem valdið getur saklausu fólki, eða fólki sem á um sárt að binda, óþarfa sársauka eða vanvirðu.“

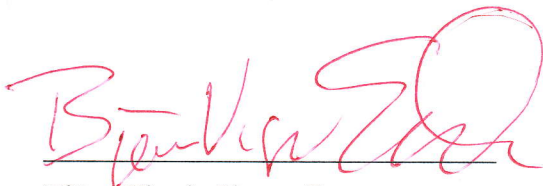
Lögmaður kærða hefur gefið þá skýringu að við umbrot Fréttablaðsins frá 5. júní sl. hafi þau mistök gerst að síðasta málsgrein fréttarinnar sem kvartað sé yfir, hafi átt að vera niðurlag hliðarefnis, „Umsvifamikill smyglari“. Með áréttuninni á bls. 4 í Fréttblaðinu 7. júní sl. hafi réttum staðreyndum verið komið á framfæri og þannig leiðréttingu eftir að athugasemd kom fram.

Eftir stendur að í áréttun þessari var einungis tekið fram að faðirinn hefði verið sýknaður, en ekki að það mál hefði gerst fyrir rúmlega áratug. Lokasetning aðalfréttar 5. júní er að alls hafi fimm manns verið ákærðir fyrir að hafa tekið þátt í smyglinu, „þar á meðal faðir hans.“ Ómögulegt er fyrir ókunnuga að ætla annað af samhenginu en að faðirinn hafi verið þátttakandi í þessu nýjasta máli. Það er hins vegar hvergi leiðrétt auk þess sem vandséð er hvers vegna þarf að blanda föðurnum sérstaklega inn í málið vegna annars máls sem gerðist fyrir rúmum áratug þar sem hann var aukinheldur sýknaður. Áréttunin gengur þannig of skammt og leiðréttingin alls ófullnægjandi auk þess sem afsökunarbeiðni hefði verið við hæfi.

Úrskurður

Kærði, Fréttablaðið telst hafa gerst brotlegt við 3. grein siðareglna Blaðamannafélags Íslands vegna umfjöllunar um dóm í fíkniefnamáli í Danmörku hinn 5. júní 2013. Er brotið ámælisvert.

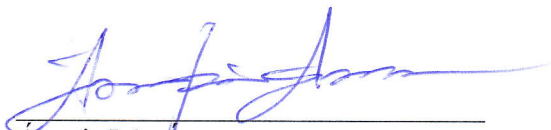
Reykjavík, 27. ágúst 2013

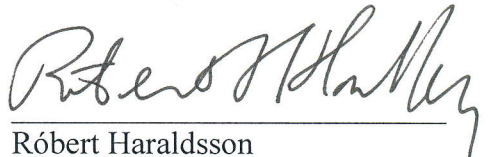
Björn Vignir Sigurpálsson

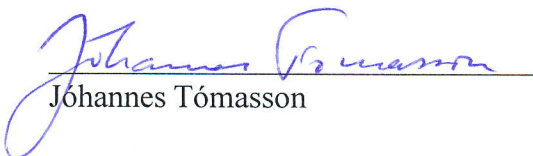
Hjörtur Gíslason

Ásgeir Þór Arnason

Róbert Haraldsson

Jóhannes Tómasson